

Jumalateenistus Nõos P, 07.08.22 kell 11.00, 8. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: 5Ms 13:1–5; Mt 7:15–23

Pihikõne: Jr 29:5

Jutlus: 1Jh 4:1–6

Laulud: 346 (1–3); 365 (1–2, 3); 136 (1–3); 366 (1–4)

Armsad, ärge usaldage iga vaimu, vaid katsuge vaimud läbi, kas nad on Jumalast, sest palju valeprohveteid on läinud välja maailma. Te tunnete Jumala Vaimu sellest: iga vaim, kes tunnistab Jeesust Kristust lihasse tulnuna, see on Jumalast, ning ükski vaim, kes seda Jeesust ei tunnista, ei ole Jumalast, vaid see on antikristuse oma, kellest te olete kuulnud, et ta tuleb, ja nüüd ta juba ongi maailmas. Teie, lapsed, olete Jumalast ja olete nad ära võitnud, sest see, kes on teis, on suurem sellest, kes on maailmas. Nemad on maailmast, seepärast nad räägivad nagu maailmgi, ja maailm kuulab neid. Meie oleme Jumalast; kes on Jumala ära tundnud, see kuulab meid. Kes ei ole Jumalast, ei kuula meid. Sellest me tunneme ära tõe vaimu ja eksituse vaimu.

Meie kirjakoht kõneleb tõsisel teemal: õigest ja valest vaimust ehk tõe ja eksituse vaimust.

Siiski alustab apostel Johannes seda lõiku pöördumisega „armsad“. See on tähtis kahel põhjusel. Esiteks kõneleb apostel enne ja pärast vaimudest kõnelemist armastusest venna ja Jumala vastu. Ükskõik kui tõsine või isegi karm teema poleks, tuleb sellesse suhtuda põhimõttega, et Kristuse koguduses tuleb üksteist armastada.

Ja teiseks pöördub apostel grammatilises mitmuses pöördumisega „armsad“ koguduse poole, arvatavasti Rooma riigi Aasia provintsi pagankristlaste koguduse või koguduste poole, mitte üksikisiku poole. Kõigi tõsiste ja karmide asjadega saab hakkama kogudus – võib-olla mitte alati üksikisikud selles koguduses, kuid kogudus siiski alati, sest tema on enam kui usklite inimeste ühendus, ta on Kristuse Ihu.

Kuid nüüd siirdubki apostel Johannes mainitud tõsise teema juurde: ärge usaldage iga vaimu, vaid katsuge vaimud läbi! Mis siis nende vaimudega lahti on?

Algkoguduses oli palju suurem tähelepanu igasuguste vaimude suhtes, kui see on tänapäeval. Vaimu all mõtlen siin muidugi mitte ainult rahvapärimuslikke kummitusi, mille ees inimesed vahel hirmu tunnevad, vaid igasuguseid mittemateriaalseid jõude, mis inimese elu mõjutavad.

Apostel tahab öelda, et selliseid mittemateriaalseid jõude on palju, mitte et kõik need on tingimata halvad. Ka nt Püha Vaim, kellest kirik õpetab, et ta on Kolmainsuse üks kolmest isikust, on ju samuti vaim. Neid mittemateriaalseid jõude, mis inimest elus mõjutavad on lihtsalt nii palju.

Apostel nimetab siin prohveteid ja õigusega, sest üks ole iga prohvet ju vaimu kandja. Kui kuuleme inimest, kes kõneleb meile veendunud toonil asjadest, mida me ei näe, nt Jumala tahtest või tulevikust, siis on meie ees ju küsimus, kellelt tema sõnum või õpetus tuleneb: kas meie jaoks õigelt vaimult, Pühalt Vaimult, või mõnelt muult vaimult, kes pole meile oluline või on meile lausa ohtlik.

VT-s kõneldakse ju palju valeprohveteist. Ka meie altariist loetud kirjakohtas 5Ms 13 manitseb Mooses Iisraeli rahvast vahet tegema neil prohvetil, kes kuulutavad ebajumalaid, ja neil, kes Issandat. Prohvet Jeremija väitleb ju Jr 28. peatükis valeprohvet Hananjaga, kes kuulutab Iisraeli võitu Paabeli kuninga üle, kuid Jeremija kinnitab, et Jumal ei taha nii, vaid on määranud Iisraeli rahva teatud ajaks Paabeli vangipõlve.

Tol korral oli rahva ees kaks prohvetit, kes kuulutasid eri asju. Keda siis uskuda?

Piibliteadlased on välja toonud, et suured prohvetid on Iisraeli ajaloos suureks saanud ikka seetõttu, et nende kuulutus on järgmiste inimpõlvete jooksul täide läinud. Niisiis on prohvetid Jesaja, Jeremija, Hesekiel ja teised suured seetõttu, et nende sõna on hiljem täide läinud. Kahjuks aga pole prohveti kaasaegseil võimalust tulevikust küsida, kuidas ühe või teise prohvetiga lugu on. Tuleb otsustada juba olevikus. Ja seda probleemi apostel Johannes meie kirjakohtas käsitlebki.

Niisiis, kuidas ära tunda Jumala Püha Vaimu?

Apostel vastab: „Te tunnete Jumala Vaimu sellest: iga vaim, kes tunnistab Jeesust Kristust lihasse tulnuna, see on Jumalast...“. See väide koosneb kahest osast.

Esiteks peab vaim tunnistama Jeesust Kristusena ehk seda, et Jeesus on Jumala Poeg, meie Issand. Apostel Paulus ütleb 1Kr 12:3: „...ükski, kes Jumala Vaimus räägib, ei ütle: „Neetud olgu Jeesus!” ning ükski ei suuda öelda: „Jeesus on Issand!” muidu kui Pühas Vaimus.“ Seega, Püha Vaim ja Jeesuse tunnistamine Issandana käivad kokku.

Teiseks aga peab vaim tunnistama, et Jeesus Kristus on lihasse tulnud. Mida see tähendab? Ma ei hakka siin pikemalt selgitama konteksti, milles apostel Johannes oma kirja kirjutab, kuid mainin siiski, et tollal oli apostlite õpetusega konkureeriv gnostitsism, õpetus, mis ei eitanud Jeesuse Kristuse jumalikkust, kuid ei pidanud ka oluliseks, et Jumala Poeg oleks pidanud sündima inimesena siia maailma.

Meie päevil gnostitsism eraldiseisva õpetusena esile ei tõuse, kuid ka meie päevil on palju erinevaid vaime, võib-olla isegi rohkem kui apostel Johannese ajal. Kui puutume kokku mõne inimesega, kes kõneleb Kristusest, kuid tema käsitus on kuidagi imelik, siis tulekski uurida, mida ta arvab Jumala sündimisest inimesena. Lihtsamalt öeldes, kuidas ta kujutab ette jõulude olemust.

Jeesuse Kristuse tunnistamisel lihasse tulnuna on ka laiem aspekt, mis on ehk meie päevil olulisemgi. Nimelt, kui inimene tunnistab Kristuse inimlikku olemust, siis ta peab ühtlasi arvesse võtma ka inimlikku viletsust, mida Jeesus inimesena koges. Ja see inimene ei saa ennast pidada kuidagi erilist tunnetust omavaks või lausa pühaks seetõttu, et tema justkui mõistab taevaseid asju paremini kui teised inimesed.

Vastupidi, kui keegi mõistab Kristust paremini kui teised inimesed, siis mõistab ta paremini ka inimlikku viletsust – seda nii enda kui ka teiste juures. Ja sellest lähtuvalt on ta ka inimlike vigade ja eksimuste suhtes mõistvam ja andestavam ega kipu ennast ega teisi uisapäisa hukka mõistma. Kes on tema, kes patusena võib teise patuse üle kohut mõista?! Nagu ütleb apostel Paulus Rm 12:19: „Ärge makske ise kätte, armsad, vaid andke maad Jumala vihale, sest on kirjutatud: „Minu päralt on kättemaks, mina tasun kätte“ – nii ütleb Issand.“

Viimast mõtet võimendab meie kirjakohas ka apostel Johannes öeldes: „Teie, lapsed, olete Jumalast ja olete nad [valed vaimud] ära võitnud, sest see, kes on teis, on suurem sellest, kes on maailmas.“ Tõepoolest, inimene ei saa valed vaimude tuvastamisega ja nende võitmisega hakkama mitte seetõttu, et ta on Jumala silmis kuidagi teistest parem või tublim, vaid seetõttu, et temas on Kristuse Vaim, kes on igal juhul suurem kui ükskõik milline muu vaim.

Lisaksin siinsele arutelule juurde veel ühe kriteeriumi, kuidas ära tunda valesid vaime. Seda pole küll mainitud apostel Johannese kirjades, kuid seda ütleb apostel Paulus oma 1. kirjas korintlastele 14. peatükis, kus ta kõneleb prohvetliku kõnelemise vaimuannist. 1Kr 14:3j ütleb Paulus: „Aga kes prohvetlikult kõneleb, see kõneleb inimestele nende ehitamiseks ja julgustamiseks ja lohutamiseks. Kes keeli räägib, ehitab iseennast, prohvetlikult kõneleja ehitab aga kogudust.“

Niisiis on kriteeriumiks, et prohvetlikult kõnelejal on tõesti õige vaim, ka see, et tema kõne julgustab ja lohutab ning ehitab nii teda ennast kui ka kogudust. Teisisõnu, prohveti tegevus ei tekita tüli ja segadust, vaid kinnitab Kristuse kogudust ja laseb tal muutuda tugevamaks.

Ja siiski või juhtuda, et prohveti kõne on inimestele küll meeldiv ja näiliselt see võib-olla ehitabki kogudust, nagu ülaltoodud prohvet Hananja juhtum, kuid lõppkokkuvõttes on see siiski vale.

Meie kirjakohas toob sellele põhjenduse apostel Johannes, kes ütleb valed vaimude kohta: „Nemad on maailmast, seepärast nad räägivad nagu maailmgi, ja maailm kuulab neid.“ Kõnelemine „nagu maailm“ on kõnelemine inimestele arusaadavas keeles inimestele meeldivaid asju. Võib-olla midagi sellist, et kui te veel veidi kannatate, siis läheb elu märgatavalt paremaks. Igal juhul on eesmärgiks see, et palju inimesi kuulaks, mida prohvet kõneleb.

Kuid meie kirjakohta viimases salmis purustab apostel Johannes selle illusiooni: „Meie oleme Jumalast; kes on Jumala ära tundnud, see kuulab meid. Kes ei ole Jumalast, ei kuula meid.“ Niisiis, see kes kõneleb Pühas Vaimus, ei pea ootama, et teda võtab kuulda palju inimesi. Ka Jeesust, kes ometi kõneles Pühas Vaimus ainult õigeid sõnu, ei võtnud kuulda enamik tema kaasaegseid.

Seega ei pruugi prohveti vaimu hindamiseks piisata tema kuulutuse populaarsusest, vaid tuleb tähele panna 1) kas ta kõneleb Jeesusest Kristusest kui Issandast, 2) kas tema käsitluses peab inimene kannatlikult taluma eluraskusi nagu seda tegi Jeesus ja 3) kas tema kuulutus kinnitab kogudusena neid, kes usuvad Jeesusesse Kristusesse või mitte. Ja neljandaks peab õige prohveti

kuulutus lähtuma alati ligimesearmastusest, isegi juhul, kui kuulutus pole meeldiv.

Kokkuvõttes on õige ja vale vaimu vahel vahe tegemine küll keeruline ülesanne, kuid see on õpitav.

Ja Jumal koolitab oma rahvast kogu eluaja järjest enam selles kunstis. Õppigem ja õpetagem meiega!

Aamen.